

■ Αξιοπρόσεκτες επισημάνσεις

**«Ποιά είναι τὰ 10 πράγματα
πὸν θὰ ἔπρεπε ὅπωςδήποτε νὰ πείσ
σὲ κάποιον πὸν δὲν γνωρίζει ἀπολύτως τίποτα
γιὰ τὴν Ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση;»***

- **1. Οἱ Ἕλληνες δὲν ἦταν οἱ πρῶτοι πὸν ἐπαναστάτησαν ἐνάντια στοὺς Ὀθωμανούς.**

Ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση, πὸν ξεκίνησε τὸ 1821 καὶ τελείωσε τὸ 1830 μὲ τὴν ἀναγνώριση ἔθνικοῦ ἀνεξάρτητου Κράτους μὲ τὸ ὄνομα Ἑλλάς, εἶναι ἡ δευτέρη στὰ Βαλκάνια.

Γεώργιο Πέτροβιτς
Καραγκεόργεβιτς.
(1768 ἢ 70-1817)

Τὴν πρώτη τὴν ἔκαναν οἱ Σέρβοι τὸ 1804. **Εἶχαν ἀρχηγό** τους τὸν Γεώργιο Πέτροβιτς Καραγκεόργεβιτς, τὸν Καραγιώργη τῆς Σερβίας, τὸν ὁποῖον τιμοῦμε μὲ δρόμο στὴν πρωτεύουσα μας, ἐπειδὴ ὑπῆρξε σημαντικὴ προσωπικότητα πὸν ἔπαιξε ρόλο καὶ στὰ ἑλληνικὰ πράγματα. **Ἡ** σερβικὴ ἐπανάσταση ἦταν μακρόσυρτη, ὀλοκληρώθηκε τὸ 1830, ἀλλὰ μὲ αὐτονομία. **Δ**ηλαδή, προέκυψε ἓνα αὐτόνομο Κράτος καὶ ὄχι ἀνεξάρτητο, ὅπως ἀργότερα τὸ ἑλληνικό.

- **2. Ἡ Ἑλλάδα ἦταν τὸ πρῶτο ἀνεξάρτητο ἔθνικὸ Κράτος στὴν ἀνατολικὴ Μεσόγειο.**

Ἡ Ἑλλάδα ὑπῆρξε τὸ πρῶτο ἀνεξάρτητο ἔθνικὸ Κράτος, πὸν δημιουργήθηκε ἀποκοπτόμενο ἀπὸ τὴν Ὀθωμανικὴ Αὐτοκρατορία. **Αὐτὸ** ἦταν μεγάλη τομῆ, ἂν σκεφθεῖ κανεὶς ὅτι ἡ Ὀθωμανικὴ Αὐτοκρατορία ἐπὶ αἰῶνες ἦταν νικηφόρα, καὶ ἂν ἔχανε ἐδάφη –πὸν ἔχανε δύσκολα– ἦταν πρὸς ὄφελος

μιᾶς ἄλλῃ χώρας, πού ἔπαιρνε τὶς περιοχές. **Καὶ** τώρα ἔρχεται ἓνα τμήμα τῆς – ὄχι μεγάλο βέβαια, διότι ἦταν μικρὰ τὰ σύνορα τοῦ πρώτου Ἑλληνικοῦ κράτους – καὶ γίνεται ἀνεξάρτητο κράτος. **Αὐτὸ** τὸ γεγονός ἐπήρθε τὶς ἐξελίξεις, διότι οἱ ὑπόλοιποι Βαλκάνιοι θεώρησαν τὸ ἑλληνικὸ παράδειγμα πρότυπο γιὰ τὴν δική τους ἐθνικὴ πορεία κατὰ τὸ δεύτερο μισὸ τοῦ 19ου καὶ τὸ πρῶτο μισὸ τοῦ 20οῦ αἰῶνα.

Ὁ 19ος αἰῶνας ὀνομάζεται «ὁ αἰῶνας τοῦ ἐθνισμοῦ», τῆς τάσης τῶν λαῶν νὰ ἀποκοποῦν ἀπὸ τὶς αὐτοκρατορίες καὶ νὰ δημιουργήσουν δικὰ τους ἀνεξάρτητα κράτη. **Σὲ** αὐτὸ οἱ Ἕλληνες εἶναι μπροστὰ παγκοσμίως, καθὼς στὴν ἴδια περίπου ἐποχὴ, μὲ ἀρχηγούς ἄτομα σὰν τὸν Σιμόν Μπολιβάρ, ἐπαναστατικὰ γεγονότα γίνονται καὶ στὴν Λατινικὴ Ἀμερική, ἐνάντια στοὺς Ἴσπανούς, καὶ διαμορφώνονται τὰ σημερινὰ ἐθνικὰ κράτη στὴν ἐκεῖ περιοχή.

• 3. **Κύρια αἰτία τῆς ἑλληνικῆς πρωτοπορίας: ἡ παιδεία.**

Καίριος λόγος γιὰ τὸ γεγονός ὅτι οἱ Ἕλληνες προσηγήθησαν ὡς πρὸς τὴν ἐθνικὴ τους Ἐπανάσταση, εἶναι ὅτι εἶχαν τὴν πιὸ διαδεδομένη καὶ σημαντικὴ παιδεία στὰ Βαλκάνια, καὶ μία γλῶσσα μὲ θαυμαστὰ χαρακτηριστικὰ πλούτου καὶ διάρκειας. **Ἡ** ἑλληνικὴ γλῶσσα, ἡ κινεζικὴ καὶ ἡ χίντι τῶν Ἰνδῶν εἶναι οἱ μοναδικές ζῶσες γλῶσσες ἀνάμεσα στὶς περισσότερες ἀπὸ τὶς σημερινές περίπου 6.000 γλῶσσες τῆς γῆς, πού τὴν πορεία τους παρακολουθεῖ κανεὶς γραπτὰ ἐπὶ σχεδὸν 4.000 χρόνια. **Ἦ** πῆρξε δέ, καὶ ἀκόμα εἶναι, ἡ γλῶσσα τῆς Ὁρθοδοξίας. **Ἐ**εκίνησε ὡς γλῶσσα ὀλόκληρου τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ παρέμεινε γιὰ πολλοὺς αἰῶνες ἡ κύρια γλῶσσα τῆς Ὁρθοδοξίας, γι' αὐτὸ καὶ οἱ Ὁρθόδοξοι, ἀνεξαρτήτως καταγωγῆς, λέγονται παγκοσμίως Greek Orthodox, μιὰ καὶ τὰ τέσσερα Πατριαρχεῖα τῆς Ἀνατολῆς μιλοῦσαν ἑλληνικὰ – καὶ ἀκόμα μιλοῦν, ἐκτὸς ἀπὸ αὐτὸ τῆς Ἀντιοχείας, πού πρόσφατα υἰοθέτησε τὰ ἀραβικά. **Τὸ** λέω αὐτό, διότι ἡ Ὄθωμανικὴ Αὐτοκρατορία ἦταν θεοκρατικὴ, σὲ χῶ-

ριζε ἀνάλογα μὲ τὸ θρήσκευμά σου. **Ἐ**ξ αὐτοῦ, τὸ γεγονός ὅτι τὰ ἑκατομμύρια τῶν Χριστιανῶν Ὁρθόδοξων τῶν Βαλκανίων, τῆς Μικρᾶς Ἀσίας

καὶ τῆς Μέσης Ἀνατολῆς διοικοῦνταν ἀπὸ ἑλληνόφωνα Πατριαρχεῖα προσέθετε μεγάλο εἰδικὸ βάρος στὴν σπουδαία αὐτὴ γλῶσσα. **Καὶ** στὴν παιδεία της.

Κατὰ τὸν 17ο, 18ο καὶ 19ο αἰῶνα, οἱ Ἕλληνες εἶχαν τὰ περισσότερα καὶ καλύτερα σχολεῖα ἀπὸ κάθε ἄλλον Χριστιανικὸ Ὁρθόδοξο λαὸ στὴν Βαλκανικὴ. **Ὅχι** κρυφὰ σχολεῖα, ἀντίθετα, ὀλοφάνερα, καὶ δυναμικά. **Ἐξ** αὐτοῦ εἶχαν ἐγγράμματους, μορφωμένους καὶ λογίους. **Πίσω** ἀπὸ τὸ ἐπίτευγμα αὐτό, κατὰ τοὺς ἴδιους αἰῶνες, κρύβεται ἡ ἐπίδοσή τους στὸ χερσαῖο καὶ τὸ θαλασσινὸ ἐμπόριο, πού τοὺς ἔφερεν σὲ ἐπαφὴ μὲ Δύση καὶ μὲ Ἀνατολή, ἐνισχύοντας τὴν αὐτοπεποίθησή τους, τὴν ὥρα πού ἔφερεν γνώσεις καὶ ἐμπειρίες, στὸν καιρὸ τοῦ ἔθνισμοῦ.

• 4. *Ἐπαναστατήσαμε λόγω ὑπεροχῆς.*

Αὐτὸ πού συνήθως λέγεται εἶναι πῶς οἱ Ἕλληνες ξεκίνησαν τὸ 1821 τὴν Ἐπανάστασή τους ἀπελπισμένοι ἀπὸ τὰ 400 χρόνια σκλαβιάς. **Τοῦτο** φυσικὰ ἰσχύει, ἀλλὰ παράλληλα ἰσχυαν καὶ ἄλλες πραγματικότητες. **Αὐτὲς** ὑπογραμμίζει καὶ ὁ Σπυρίδων Τρικούπης, ὁ πατέρας τοῦ Χαριλάου Τρικούπη, ὁ ὁποῖος ἦταν στέλεχος τῆς Ἐπανάστασης τοῦ 1821, λόγιος ἀπὸ τὸ Μεσολόγγι, πού ὅταν τελείωσε ἡ Ἐπανάσταση συνέγραψε τὴν Ἱστορία της. **Στὸ** προοίμιο τοῦ πολῦτιμου αὐτοῦ ἔργου τοῦ ὁ Τρικούπης, ἀναφερόμενος στὰ αἷτια τῆς Ἐπανάστασης, τὰ τοποθετεῖ στὸ γεγονὸς, ὅτι οἱ Ἕλληνες, παρότι «δεσποζόμενοι», ὑπερεῖχαν καὶ προόδευαν, ἐνῶ οἱ Τοῦρκοι, παρότι «δεσπίζοντες» παρέμεναν στάσιμοι. **Στὸ** γεγονὸς δηλαδή, ὅτι οἱ Ἕλληνες εἶχαν ἀποκτήσει αὐτοπεποίθηση λόγω τῶν ἐπιδόσεών τους στὰ γράμματα, στὸ ἐμπόριο κ.λπ. καὶ ἐξ αὐτοῦ αἰσθάνθηκαν, ὅτι ἦρθε ἡ ὥρα νὰ κάνουν τὴν Ἐπανάσταση. **Ὅτι** μπορούσαν νὰ κάνουν τὴν Ἐπανάσταση. **Καὶ** ὅτι εἶχαν πιθανότητες νὰ τὰ βγάλουν ἐπιτυχῶς πέρα.

• 5. *Ὁ Φιλελληνισμὸς καὶ ἡ σύνδεση τῆς Ἐπανάστασης μὲ τὴν Δύση.*

Ὁ Φιλελληνισμὸς πού ἐκδηλώθηκε κατὰ τὴν περίοδο τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασης εἶναι ἓνα τεράστιο κεφάλαιο,

μοναδικὸ στὴν παγκόσμια ἱστορία. **Κ**ανένας λαὸς δὲν θὰ μποροῦσε, σὲ τέτοια κρίσιμη ὥρα, νὰ ἔχει τὸ προνόμιο πὺν εἶχαν οἱ Ἕλληνες, οἱ ὁποῖοι ἦσαν γνωστοὶ χάρη στοὺς προγόνους τους, πὺν οἱ λαοὶ

Φιλῆλληνες.

τῆς Εὐρώπης ἀπὸ τὸν 14ο ἤδη αἰῶνα θαύμαζαν καὶ μελετοῦσαν. **Ο** ἀγῶνας τῶν Σέρβων γιὰ παράδειγμα, δὲν προξένησε τέτοιο κίνημα, γιὰτὶ οἱ Σέρβοι ἦταν σχεδὸν ἄγνωστοὶ γιὰ τοὺς Εὐρωπαίους. **Α**ντίθετα, Εὐρωπαῖοι καὶ Ἀμερικάνοι, ὅταν πληροφορήθηκαν τὸν Ἀγῶνα τῶν Ἑλλήνων, συγκινήθηκαν βαθιά, νιώθοντας ὅτι τοὺς ἀφοροῦσε, μιὰ καὶ οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες θεωροῦνταν ἀπὸ τὸν δυτικὸ κόσμο ἡ βάση τῶν ιδεῶν καὶ τοῦ πολιτισμοῦ του. **Τ**ὸ γεγονός ὅτι ὅσο πιὸ μορφωμένος – ἄρα, κατὰ κανόνα, καὶ κοινωνικὰ πιὸ ἰσχυρὸς καὶ πιὸ εὐκατάστατος – τόσο πιὸ ἑλληνομαθής, εἶχε σημασία στὰ πράγματα, γιὰτὶ ἰσχυρὰ ἄτομα στάθηκαν στὸ πλευρὸ τῶν Ἑλλήνων σὲ πολλὲς κοινωνίες τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς τὴν ἐποχὴ αὐτή. **Α**ὐτὸ ἔκανε τὴν διαφορὰ στὴν Ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση μιὰ καὶ, ἀπὸ ἓνα σημεῖο καὶ πέρα, Ἀγγλία, Γαλλία καὶ Ρωσία στάθηκαν ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων καὶ ἀποφάσισαν πὺν θὰ δημιουργηθεῖ ἓνα ἑλληνικὸ κράτος πὺν θὰ εἶναι ἀνεξάρτητο. **Κ**άτι πὺν δὲν ἔζησαν οἱ Σέρβοι, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ γίνουν ἀνεξάρτητοὶ πολὺ ἀργότερα, πρὸς τὸ τέλος τοῦ 19ου αἰῶνα, ἀρχὲς τοῦ 20οῦ.

Ο Φιλελληνισμὸς εἶχε δύο σκέλη: αὐτοὺς πὺν ἦρθαν νὰ πολεμήσουν δίπλα στοὺς Ἕλληνες καὶ αὐτοὺς πὺν δροῦσαν ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τὶς πατρίδες τους, ὁργανωμένοι σὲ φιλελληνικὲς ἐπιτροπὲς (κομιτᾶτα). **Μ**έχρι καὶ 1.200 ἄτομα ἦρθαν ἀπὸ τὴν Δύση γιὰ νὰ πολεμήσουν μαζί μὲ τοὺς Ἕλληνες – οἱ περισσότεροὶ Γερμανοί. **Α**πὸ αὐτὰ τὰ 1.200 ἄτομα, περίπου 350 σκοτώθηκαν ἢ πέθαναν στὴν Ἑλλάδα – καὶ πάλι οἱ περισσότεροὶ Γερμανοὶ (...).

• **6. Τὸ λαϊκὸ αἶσθημα ἦταν φιλορωσικὸ, ὄχι φιλοδυτικὸ.**

Η σύνδεσή μας μὲ τὴν Ἀγγλία κατὰ τὴν Ἐπανάσταση τοῦ 1821 εἶναι ἐξαιρετικὰ σημαντικὸ στοιχεῖο τῆς νεότερης Ἱστορίας μας, γιὰτὶ ἐρμηνεύει καὶ μιὰ ἐθνικὴ σχιζοφρένεια

που ακόμη μᾶς συνοδεύει, μετὰ ἀπὸ 200 χρόνια ζωῆς. **Τὸ** γεγονός δηλαδή, ὅτι ἀπὸ τὸ '21 συνδεθήκαμε μὲ τὴν Δύση, ἐνῶ ὁ μέσος Ἕλληνας ἦταν –και σὲ ἓναν βαθμὸ ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι– κατὰ βάση φιλορώσος καὶ ἀντιδυτικός. **Τὴν** ἴδια στιγμή ὅμως ἤθελε νὰ θεωρεῖται δυτικός, ἀφ' ἑνὸς γιὰ νὰ προστατεύεται ἀπὸ τὴν ἰσχυρὴ Δύση καὶ ἀφ' ἑτέρου γιὰ νὰ συγκαταλέγεται στοὺς ἰσχυροὺς, πρωτοπόρους, καὶ ἐπιτυχημένους τοῦ σύγχρονου κόσμου.

● 7. **Ἡ ἐχθρότητα «πολιτικῶν» - «στρατιωτικῶν».**

Ἐπὶ 200 χρόνια ὑπηρετοῦμε ὡς κοινωνία ἓνα σχῆμα πού δημιουργήθηκε στὴν Ἐπανάσταση: **αὐτὸ** τῆς ἐχθρότητας μεταξὺ «πολιτικῶν» καὶ «στρατιωτικῶν». **Τὴν** ἐπεξεργασία αὐτῆς τῆς πόλωσης ἀνέλαβαν ἀργότερα, στὸ πρῶτο μισὸ τοῦ

Ἀλέξανδρος
Μαυροκορδάτος.
(1791-1865)

20οῦ αἰῶνα, κατὰ κύριο λόγο ἀριστερῆς κατεύθυνσης συγγραφεῖς, σὰν τὸν Γιάννη Κορδάτο, οἱ ὁποῖοι ἐξήγησαν ὅτι οἱ «κακοὶ πολιτικοὶ» πῆραν στὰ χέρια τους τὴν Ἐπανάσταση καὶ ἀδίκησαν τοὺς «καλοὺς στρατιωτικούς». **Καὶ** αὐτὸ εἶναι τὸ ἀφήγημα πού ἔχει περάσει γιὰ τὴν Ἐπανάσταση τοῦ '21. **Ἄν** ρωτήσῃ κανεὶς τὸν μέσο Ἕλληνα ποιὸς ἦταν ὁ καλὸς τῆς Ἐπανάστασης, θὰ πεῖ ὁ Θεόδωρος Κολοκοτρώνης. **Ποιὸς** ἦταν ὁ κακός, θὰ πεῖ ὁ Ἀλέξαν-

δρος Μαυροκορδάτος.

Ἡ ἀντίληψη αὐτὴ πρῶτα πρῶτα βασίζεται σὲ κάτι πραγματικό: **ὅτι** κατὰ τὴν Ἐπανάσταση, ὑπῆρξε σύγκρουση μεταξὺ «πολιτικῶν» καὶ «στρατιωτικῶν». **Ἐπειτα**, στὴν Ἐπανάσταση τὴν ἴδια, ὁ μέσος ἀπλὸς ἄνθρωπος καταλάβαινε περισσότερο τὸν Κολοκοτρώνη καὶ τὴν στάση του, παρὰ τὸν Μαυροκορδάτο, μιὰ καὶ ὁ δεύτερος ἦταν ἓνας Εὐρωπαῖος πολιτικός ἐνῶ ὁ Κολοκοτρώνης ἓνας δικός του ἄνθρωπος, σὰν τὸν ἴδιο.

Ὅμως στὸ γεγονός ὅτι γίναμε ἀνεξάρτητο Κράτος μεγάλο ρόλο ἔπαιξαν τόσο οἱ στρατιωτικοὶ ὅσο καὶ οἱ πολιτικοί. **Ἀνάμεσα** στὰ ἄλλα, οἱ «πολιτικοὶ» κράτησαν καὶ τὸ διπλωματικὸ σκέλος τῶν πραγμάτων τοῦ Ἀγῶνα. **Ἄν** δὲν ἦταν αὐτοί, πιθανὸν θὰ εἶχαμε γίνῃ αὐτόνομο κράτος, ὄχι ἀνεξάρτητο. **Θὰ** ἀνήκαμε, δηλαδή, στὴν Ὀθωμανικὴ Αὐτοκρα-

Ἱερὰ Μονὴ Προφήτη Ἡλία. Ὑδρα.

τορία, θὰ τῆς πληρώναμε φόρους, στὰ ἐσωτερικά μας θὰ εἶχαμε εὐρείες ἐλευθερίες, δὲν θὰ εἶχαμε δικό μας στρατὸ οὔτε δική μας ἐξωτερικὴ πολιτικὴ.

Γενικά, ἡ Ἐπανάσταση τοῦ 1821 ἰδεολογικοποιήθηκε πολὺ τὰ 200 χρόνια πού κύλησαν. **Ό**λες οἱ πολιτικὲς πλευρὲς τὴν διεκδίκησαν ὡς δική τους καί, φυσικά, τὸ ἴδιο ἔκανε ἡ Ἐκκλησία.

● 8. *Οἱ ἐμφύλιοι πόλεμοι.*

Βασικὸ χαρακτηριστικὸ τῆς Ἐπανάστασης τοῦ '21 εἶναι καὶ οἱ μεγάλης κλίμακας ἐσωτερικὲς συγκρούσεις, πού πήρασαν τὸν χαρακτῆρα ἐμφυλίου. **Σ**τὴν οὐσία, ὅλο τὸ 1824 ἦταν χρόνια ἐμφυλίου πολέμου. **Αὐ**τὸ πού ὀδήγησε τὴν Ἐπανάσταση σὲ δύο κύκλους ἐμφυλίων ἦταν ἡ ἐπιδίωξη τοῦ Θ. Κολοκοτρώνη νὰ τὴν ἐλέγξει πολιτικά. **Τ**ελικά, ὁ Κολοκοτρώνης καὶ οἱ Πελοποννήσιοι ἠττήθηκαν, γι' αὐτὸ καὶ φυλακίστηκαν ἀπὸ τοὺς ἀντιπάλους τους τὸ 1825 στὸ Μοναστήρι τοῦ Προφήτη Ἡλία, στὴν Ὑδρα.

Ό Κολοκοτρώνης μπῆκε στὴν διαδικασία διεκδίκησης τῆς ἐξουσίας ἐκ μέρους τῶν «στρατιωτικῶν» στηριγμένος στὸ γεγονός ὅτι εἶχε νικήσει, τὸ καλοκαίρι τοῦ 1822, τὸν Δράμαλη στὰ Δεσφενάκια, κάτι πού ἐκτίναξε τὸ κύρος καὶ τὴν δύναμη τοῦ ἴδιου, ἀλλὰ καὶ τῶν «στρατιωτικῶν» ἀπέναντι στοὺς «πολιτικούς». **Μ**ὲ τὶς κινήσεις του νὰ ἐλέγξει τὴν Ἐθνοσυνέλευση τοῦ Ἄστρους, κατηγορήθηκε ὅτι ἐπέδιωκε νὰ ἐγκαθιδρύσει «γκοβέρνο μιλιτάρ», δηλαδή στρατιωτικὴ κυβέρνηση. **Θ**ὰ μποροῦσε νὰ εἶχε ἐπιτύχει, ἀλλὰ χειρίστηκε τὸ πρᾶγμα ἀφρόνως καὶ τελικὰ ἀπέτυχε, τὴν ἴδια ὥρα πού ὁ Ἰμπραήμ καὶ οἱ Αἰγύπτιοι ἔμοιαζε πῶς συνέτριβαν τὴν Ἐπανάσταση, μὲ μεγάλο κίνδυνο νὰ ἀκολουθήσει γενικὴ σφαγή.

Εδῶ ἔχουμε μία πραγματικότητα πού ἀξίζει προβλημα-

Θεόδωρος
Κολοκοτρώνης.
(1770-1843)

τισμοῦ: τὸ γεγονός δηλαδή ὅτι ἓνας ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος πράγματι στὰ Δερβενάκια ἔσωσε τὴν Ἐπανάσταση, δρᾷ μετὰ μὲ τρόπο βλαπτικὸ γι' αὐτὴν, ὅπως ἀργότερα ἔπραξε καὶ ὁ Μιαούλης, ὁ μέγιστος τῶν Ἑλλήνων ναυτικῶν τῆς Ἐπανάστασης, ὁ ὁποῖος, ἀντιπολιτευόμενος τὸν Καποδίστρια, ἔκαψε στὸν Πόρο τὸν ἑλληνικὸ στόλο τὸ 1831.

Στὴν πραγματικότητα ὁ Ἐμφύλιος δὲν σταμάτησε τὸ 1825, παρὰ ὑπέβησε καὶ τὰ ἐπόμενα χρόνια, ἀναζωπυρώθηκε μετὰ τὸ 1830 ὡς ἀντιπολίτευση στὸν Καποδίστρια, κορυφώθηκε τὸ 1831 μετὰ τὴν δολοφονία τοῦ Κυβερνήτη, γιὰ νὰ πάψει τὸ 1833 μὲ τὴν ἔλευση τῆς Ἀντιβασιλείας καὶ τοῦ ἐνόπλου βουαρικτοῦ σώματος ποὺ τὴν συνόδευε.

• 9. «Ἐτερόχθονες» καὶ «αὐτόχθονες».

Ἄλλη μία πόλωση τῆς Ἐπανάστασης ὑπῆρξε ἐκείνη μεταξὺ «αὐτοχθόνων» καὶ «ἐτερόχθονων». Ἐτερόχθονες θεωροῦνταν οἱ Ἕλληνες ποὺ ἦρθαν ἀπὸ ἄλλοῦ στὰ σημεῖα ποὺ κρατήθηκε ἡ Ἐπανάσταση –δηλαδή στὴν Πελοπόννησο, στὴν Στερεὰ καὶ σὲ κάποια νησιά. Αὐτοὶ ἦρθαν νὰ πολεμήσουν, μαζὶ μὲ τοὺς ἀδελφούς τους, γιὰ τὴν ἑλληνικὴ ὑπόθεση, ὡστόσο Πελοποννήσιοι καὶ Στερεοελλαδίτες τοὺς θεωροῦσαν «ἐτερόχθονες», δηλαδή ἀπὸ ἄλλη χθόνα, ἄλλη γῆ, καὶ τοὺς ἀντιμετώπιζαν ἐχθρικά, κατηγορώντας τους ὅτι ἦρθαν ἀκόπως γιὰ νὰ τοὺς πάρουν τὶς δουλειές καὶ τὰ ἀξιώματα.

Ἡ διάσταση αὐτὴ διατηρήθηκε ἐπὶ μακρὸν στὴν ἑλληνικὴ πολιτικὴ ζωὴ, μέχρι καὶ τὴν δεκαετία τοῦ 1840. Πάντως, ἔχει ἐνδιαφέρον ὅτι στὴν Ἐθνοσυνέλευση τῆς Ἐπιδαύρου, τὸν Ἰανουάριο τοῦ 1822, οἱ Ἕλληνες ψήφισαν ὡς πρῶτο Πρωθυπουργό τους ἓναν «ἐτερόχθονα», τὸν μεγάλης μόρφωσης καὶ ἱκανοτήτων Φαναριώτη Ἀλέξανδρο Μαυροκορδάτο. Τὸ δὲ 1827, στὴν Ἐθνοσυνέλευση τῆς Τροιζήνας, ὡς πρῶτο Κυβερνήτη τους ἐπέλεξαν τὸν ἑπτανήσιο Ἰωάννη Καποδίστρια, ἐπίσης «ἐτερόχθονα», ἄνθρωπο ἐντυπωσιακῶν ἱκανοτήτων, παιδείας καὶ ἠθους.

• 10. Ἀποκοπή ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖο.

Μεγάλης σημασίας εἶναι τέλος ἡ ἀποκοπὴ τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖο Κωνσταντινουπόλεως. Τοῦτο, ὅπως καὶ

ή σύνδεση τῶν Ἑλλήνων μὲ τὴν Δύση καθὼς καὶ τὰ ἐντυπωσιακὰ, δυτικῶς τύπου, Συντάγματα ποὺ ὁ Ἀγῶνας υἰοθέτησε, δικαιολογοῦν τὸ γεγονός ὅτι ὁ Πόλεμος τῆς Ἑλληνικῆς Ἐθνικῆς Ἀνεξαρτησίας θεωρεῖται Ἐπανάσταση, μιὰ καὶ συνιστοῦν πολιτικὲς ἀνατροπὲς μεγάλης κλίμακας καὶ εὗρους.

Ἡ ἀποκοπὴ τῆς Ἐκκλησίας τῶν ἐπαναστατημένων περιοχῶν συνέβη ἀμέσως μὲ τὴν ἔκρηξη τοῦ Ἀγῶνα, σὰν νὰ ἦταν αὐτονόητη, καὶ διατηρήθηκε ὅλα τὰ χρόνια μέχρι καὶ τὸ 1833, ὅποτε τὸ πρᾶγμα ἔγινε ἐπίσημο, μὲ τὴν ἀναγνώριση τὸ 1850 τῆς Αὐτοκέφαλης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος – μὲ τὴν ὁποία καὶ πορευόμαστε μέχρι σήμερα. **Σ**τὴν διάρκεια τοῦ Ἀγῶνα, τὰ θέματα τῆς Ἐκκλησίας λύνονταν ἀπὸ τὸ κράτος μέσω τοῦ «Μινιστερίου τῆς Λατρείας» καὶ τὸν ἀντίστοιχο Ὑπουργό, τὸν Μινίστρο τῆς Λατρείας. **Μ**ὲ τὸν τρόπον αὐτό, ἡ θρησκεία ὑπετάγη στὸ κράτος – στο ἔθνικὸ κράτος – κάτι ποὺ συνοδεύει τὰ πρᾶγματα μέχρι σήμερα.

Οἱ Ἕλληνες στὴν Ἐπανάστασή τους δημιούργησαν ἓνα ἔθνικὸ σχῆμα ἐλέγχου τῆς Ἐκκλησίας τους. **Τ**οῦτο συνέβη, στὴν συνέχεια, μὲ ὅλα τὰ Χριστιανικὰ Ὁρθόδοξα κράτη τῆς Βαλκανικῆς ὅταν ἀπέκτησαν τὴν ἀνεξαρτησία τους, καθὼς ἔσπευσαν – καὶ αὐτὰ – νὰ ἀποκοποῦν ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖο Κωνσταντινουπόλεως, μὲ δικούς τους, μάλιστα, Πατριάρχες.

Στὴν βάση τῶν ἐξελίξεων αὐτῶν βρίσκεται τὸ γεγονός ὅτι πολιτικὸς προϊστάμενος τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως ἦταν ἐπὶ Βυζαντίου ὁ αὐτοκράτορας, ἐπὶ δὲ Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας ὁ σουλτᾶνος. **Ἐ**χοντας δημιουργήσει δικό σου ἀνεξάρτητο ἔθνικὸ κράτος, ἐὰν ὁ κλῆρος σου παρέμενε διοικητικὰ συνδεδεμένος μὲ τὸ Πατριαρχεῖο Κωνσταντινουπόλεως, τότε, ἐμμέσως, ὁ σουλτᾶνος θὰ εἶχε λόγο στὰ δικά σου πρᾶγματα. **Κ**αὶ τοῦτο δὲν ἐπιθυμοῦσε κανένα βαλκανικὸ κράτος τὴν ὥρα τῆς ἐθνικῆς δημιουργίας του.

□

(*) Τῆς Μαρίας Εὐθυμίου, ἱστορικοῦ. Πηγή: <https://insidestory.gr/article/ixeres-mono-deka-pragmata-gia-tin-elliniki-epanastasi> • Ἐπιμ. ἡμετ.